

Opinnäytetyö (AMK)

Hoitotyö

Hoitotyö

2011

Pasi Paukkeri ja Valtteri Saarinen

Asiakaslähtöisyys lastensuojelussa

– Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa olevien
nuorten huoltajien kokemuksia

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Pasi Paukkeri & Valtteri Saarinen

ASIAKASLÄHTÖISYYS LASTENSUOJELUSSA

– Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa olevien nuorten huoltajien kokemuksia

Lastensuojelulla pyritään turvaamaan lapsen oikeus tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen, turvalliseen kasvuympäristöön sekä erityiseen suojeluun. Laki myös määrittää sen, että vanhemmilla ja huoltajilla on ensisijainen vastuu oman lapsensa hyvinvoinnista ja huolenpidosta. (Lastensuojelulaki 2007.) Useissa kirjoituksissa on viime vuosina todettu lasten hyvinvoinnin ja pahoinvoinnin välin leventyneen ja hyvinvointierojen suurentuneen. Indikaattorina on käytetty valtakunnallisia lastensuojelutilastoja. (Heino 2007.)

Tutkimus tehtiin kyselytutkimuksena lähettämällä kyselylomake Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa asuvien nuorten huoltajille (n=58). Kaksitoista huoltajaa vastasi kyselytutkimukseen. Aineisto (n=12) analysoitiin frekvensoimalla ja pelkistämällä. Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata huoltajien kokemuksia asiakaslähtöisyyden toteutumisesta lastensuojelun palveluissa Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa. Tavoitteena on etsiä mahdollisia kehittämiskohtia lastensuojelun asiakkaina olevien lasten ja nuorten huoltajien asiakaslähtöisyyden parantamiseen. Tutkimus on osa lastensuojelun ja psykiatrian rajapinnan ongelmia kartoittavaa tutkimushanketta (Lehtiranta 2010).

Huoltajat olivat kokeneet pääsääntöisesti hoidon Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa asiakaslähtöiseksi. Kyselyn mukaan tiedonkulku toimi suurimmilta osin hyvin ja huoltajien mielestä perhekuntoutuskeskuksessa olevien nuorten elämä oli kääntynyt parempaan suuntaan. Kyselyssä kysyttiin myös muista huoltajien saamista tukitoimista lastensuojelussa. Näistä tukitoimista huoltajilla oli suurimmaksi osaksi negatiivisia kokemuksia. Huoltajat kokivat Lausteen perhekuntoutuskeskuksen hyvänä paikkana nuortensa kuntoutukselle.

Tulevissa tutkimuksissa voidaan keskittyä esimerkiksi tiedonkulun parantamiseen sekä pohtia, kuinka huoltajat saataisiin osallistumaan lastensuojelun kehitystutkimuksiin paremmin. Tässä tutkimuksessa kyselyn vastausprosentti oli vain kaksikymmentä, joten tulokset eivät ole kovin hyvin yleistettävissä.

ASIASANAT:

Lastensuojelu, asiakaslähtöisyys, huoltaja, Lausteen perhekuntoutuskeskus

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

Turku University of applied sciences

Nursing | Nursing

Completion of the thesis December 2011 | Total number of pages 38 + appendices

Instructors Tiina Pelander & Heikki Ellilä

Pasi Paukkeri & Valtteri Saarinen

CUSTOMER ORIENTED APPROACH IN CHILD PROTECTION SERVICES

- Experiences from legal guardians whose children live at Lauste's family rehabilitation center

With child protection law the government is protecting children's rights for a balanced and versatile development, safe growth environment and special care. The law also defines that parents or legal guardians have the first and foremost responsibility for wellbeing and care of their child. (Child Welfare Act 2007.) Past few years many studies have stated that the gap between children's wellbeing and discomfort has increased and social status differences have grown. National child protection statistics have been used as indicators for children's wellbeing. (Heino 2007.)

This research was carried out by means of a questionnaire which was sent to legal guardians (n=58) whose children were living at Lauste family rehabilitation centre. The responses (n=12) acquired with the questionnaire were analysed using frequenting and simplifying method. The purpose of the research was to describe experiences of legal guardians in customer oriented approach in child protection services at Lauste family rehabilitation centre. The goal of the research is to look for possible improvement aspects on customer oriented approach for legal guardians associating with Lauste's family rehabilitation centre. This survey is part of a larger project with the purpose of mapping borderline problems in child protection and psychiatry (Lehtiranta 2010).

Legal guardians who participated in this survey felt that service at Lauste family rehabilitation centre was mostly customer oriented. According to the survey exchange of information also was satisfactory and from the legal guardians point of view their children's life had taken a turn for the better once they were placed in Lauste. There were also questions about what kind of other child protection services families had used and their experiences of them. Experiences were mostly negative on this subject. Legal guardians felt that Lauste family rehabilitation centre was a good place for their children.

Future studies could focus on improving information flow and ponder how to get legal guardians to participate more in surveys involving child protection. The fact is that in this study only twenty percent of the sent surveys were returned so no general opinion can be presented of this study.

KEYWORDS:

Child protection, customer oriented approach, legal guardian, Lauste's family rehabilitation center

SISÄLTÖ

1.	JOHDANTO	3
2.	LASTENSUOJELU SUOMESSA	5
3.	HUOLTAJAN ROOLI LASTENSUOJELUSSA	10
4.	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSONGELMA	13
5.	TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN	14
6.	TULOKSET	21
7.	TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS	30
8.	POHDINTAA	33
	LÄHTEET	36
	LIITTEET	
	LIITE 1 Turun yliopiston eettisen toimikunnan lupa tutkimukselle	
	LIITE 2 Opinnäytetyön toimeksiantosopimus	
	LIITE 3 Kyselylomake	
	LIITE 4 Saatekirje	
	KUVIOT	
	KUVIO 1 Huoltajien näkemykset tärkeimmistä syistä nuoren asiakkuuteen Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa	25
	KUVIO 2 Huoltajien mielipiteet Lausteen perhekuntoutuskeskuksen hyvistä ja huonoista puolista	29
	TAULUKOT	
	TAULUKKO 1 Opinnäytetyön tiedonhaun tulokset	16
	TAULUKKO 2 Huoltajien kokemukset Lausteen perhekuntoutuskeskuksen asiakaslähtöisyydestä	21
	TAULUKKO 3 Tiedon kulku Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa huoltajien kokemana	22
	TAULUKKO 4 Muiden lastensuojelun – tai psykiatrian palveluiden käyttö huoltajan näkökulmasta	22
	TAULUKKO 5 Hoidon vaikutus nuoren elämään huoltajan näkökulmasta	23
	TAULUKKO 6 Huoltajien kokemukset avun hakemisesta eri tahoilta	27

1. JOHDANTO

Kaikki suomalaiset lapset eivät voi hyvin. Useissa kirjoituksissa on viime vuosina todettu lasten hyvinvoinnin ja pahoinvoinnin välin leventyneen ja hyvinvointierojen suurentuneen. Indikaattorina on käytetty valtakunnallisia lastensuojelutilastoja. Lastensuojelun avohuollon asiakasmäärät ovat nousseet, ja sen on katsottu ilmentävän lasten pahoinvoinnin lisääntymistä. Huoltajien ja lastensuojelun välisen yhteistyön katsotaan olevan tärkeää lapsen hyvinvoinnin tukemisessa lastensuojelun piirissä. Kuitenkin huoltajat ovat olleet mukana paljon vain joka kymmenennen lapsen lastensuojeluasioissa. (Heino 2007.)

Lastensuojelun asiakkaina olleiden vanhempien kokemuksia tutkittaessa on huomattu vanhempien kokevan lastensuojeluviranomaisten toiminnan olevan kaksijakoista: joko vallankäyttöä vanhempien määräämisvallan yli, tai toisaalta yhteistyötä vanhempien tukemiseksi kasvatustehtävässä. Vanhemmat kokevat oman roolinsa kasvatuksesta vastaavana henkilönä nousevan tärkeäksi kuulluksi tulemisen kautta. Tätä kuulluksi tulemisen tunnetta lisää vuorovaikutus, keskustelu ja aito yhteistyö vanhempien ja työntekijöiden välillä. (Dumbrill 2006. 34.)

Sosiaali- ja terveysministeriö sekä Kuntaliitto ovat laatineet yhteistyössä lastensuojelun kansalliset laatusuositukset. Niiden on tarkoitus yhdenmukaistaa ja parantaa erityisesti lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua. Laatusuosituksen tarkoituksena on muun muassa lasten ja perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä palvelujen laadun ja vaikuttavuuden parantaminen. Laatusuosituksen tavoitteena on lapsi- ja perhelähtöisen toimintatavan tukeminen lastensuojelutyötä suunniteltaessa ja toteutettaessa. Tällä pyritään tarpeenmukaisen, laadukkaan ja vaikuttavan lastensuojelutyön aikaansaamiseen vastaamaan lapsen ja hänen perheensä tarpeita. (Muranen ym. 2010.)

Tämä opinnäytetyö on osa Lastensuojelun ja psykiatrian rajapinnat - tutkimushanketta, jossa oli tarkoitus koostaa kuvaa lastensuojelun ja psykiatrian

rajapinnan ja yhteispintatyöskentelyn problematiikasta. Tutkimushankkeessa lähestyttiin tätä aihetta neljän eri tutkimusalueen kautta: asiakas-, työntekijä-, palvelutuotannon ja lainsäädännön näkökulmasta. Alueellinen ulottuvuus määritettiin Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin nuorisopsykiatrian tulosalueen, Raision kaupungin, Salon kaupungin ja Lausteen perhekuntoutuskeskuksen piiriin. Turun ammattikorkeakoulun vastuulla tutkimusalueista olivat asiakasnäkökulma ja työntekijän näkökulma. (Lehtiranta 2010.)

Tämän työn tarkoituksena oli kuvata huoltajien kokemuksia asiakaslähtöisyyden toteutumisesta lastensuojelun palveluissa Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa. Tavoitteena on etsiä mahdollisia kehittämiskohtia lastensuojelun asiakkaina olevien lasten ja nuorten huoltajien asiakaslähtöisyyden parantamiseen.

2. LASTENSUOJELU SUOMESSA

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä on vuosina 1991–2009 ollut nousujohteinen. Lastensuojelun avohuoltoon rekisteröityjä alaikäisiä vuonna 1991 oli 23456, kun vuonna 2009 tämä lukumäärä oli jo 70753. Nämä alaikäiset ovat siis eläneet ympäristössä, jossa kasvuolosuhteet ovat olleet vaaraksi tai ne eivät ole turvanneet heidän terveyttään ja kehitystään, tai lapset ovat omalla käytöksellään vaarantaneet terveyttään tai kehitystään. Lastensuojelua tarvitsevien lasten ja nuorten lukumäärä on kolminkertaistunut viimeisten 18 vuoden aikana. Samalla biologisen kodin ulkopuoliseen sijoitukseen joutuneiden alaikäisten määrä on lähes kaksinkertaistunut. Vuonna 1991 sijoitettuja lapsia oli 9141 ja vuoteen 2009 tämä lukumäärä oli kasvanut 16643. (Pekkarinen 2011.)

Vuonna 2005 lastensuojelun avohuollon asiakkaana on ollut 59101 lasta ja nuorta (5,4 % kaikista alle 18-vuotiaista). Kuntien välisten erojen on huomattu olevan suuria: lastensuojelun avohuollon asiakkaina olevien lasten suhteellinen määrä vaihtelee 0,1 prosentista 14,7 prosenttiin. Stakesin tilastojen mukaan vuonna 2005 lastensuojelun avohuollon asiakkaina oli 5,4 % alle 17-vuotiasta lapsista. Poikia (53,8 %) aineistossa oli hieman tyttöjä (46,2 %) enemmän. Tutkimuksessa havaittiin uusissa asiakkaissa olevan kaikenikäisiä. Kuitenkin pelkästään 14–16 -vuotiaita oli 80 koko otannasta (N=330) ja 12 vuotta täyttäneitä yhteensä 124. (Heino 2007.)

Vuoden 2010 aikana oli 10003 alaikäistä huostaanotettuina. Kaikkiaan vuoden 2010 aikana oli 0-17-vuotiaita lapsia sijoitettuna 17064 kodin ulkopuolelle. Uusia, ensimmäistä kertaa huostaan otettuja tai kiireellisesti sijoitettuja 0–17-vuotiaita lapsia oli vuonna 2010 yhteensä 2830. (Kuoppala & Säkkinen 2010.)

Lastensuojelun asiakkaina oli vuonna 2010 yhteensä 78500 lasta ja nuorta. Asiakkuuksien lukumäärä on kasvanut 11 prosenttia verrattuna vuoteen 2009. Lastensuojelun asiakkaiksi on laskettu kaikki ne lapset ja nuoret, jotka ovat

olleet sosiaalityön lastensuojelun tai avohuollollisten tukitoimien piirissä. (Kuoppala & Säkkinen 2010.)

Lastensuojelun tieto ja tutkimus -hankkeessa on selvitetty lastensuojelun asiantuntijoiden näkemyksiä lastensuojelututkimuksen tilasta ja kriittisimmistä tutkimustarpeista. Samassa hankkeessa on pohdittu eri toimijoiden välistä yhteistyötä parantavia tapoja. Pekkarisen (2011) mukaan tieto perusasioista, kuten lastensuojelun tarpeen syistä, asiakkaiden taustoista ja heidän asiakaspoluistaan, on riittämätöntä. Myös tieto vallitsevista käytänteistä on vähäistä. Nämä perustietojen puutteet vaikeuttavat itse lastensuojelutyötä ja sen tutkimuksen toteuttamista. Myös tietoa osapuolten kokemuksista, osallisuudesta ja oikeuksista tarvitaan.

Kokemustiedon osalta erityisesti asiakkaiden, eli lasten ja heidän vanhempiansa, sekä työntekijöiden antaman tiedon on ajateltu olevan tärkeää lastensuojelutyön kehittämisen kannalta. Samalla on pohdittu perustuvatko lastensuojelun työmuodot asiakkaiden kannalta oikeisiin ja merkityksellisiin tekijöihin. (Pekkarinen 2011.)

Lapsen oikeudet on määritelty sekä Suomen perustuslaissa että Euroopan ihmisoikeussopimuksen lapsen oikeuksien yleissopimuksessa. Lainsäädäntö ja kansainväliset sopimukset korostavat lapsen etua kaikessa häntä koskevassa päätöksenteossa. (Sosiaaliportti 2011.)

Kansainväliset sopimusten ja Suomen perustuslain lisäksi lastensuojelua ohjaavat lastensuojelulaki (417/2007), laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) ja sosiaalihuoltolaki (710/1982). Lastensuojelulaki määrittää, mitkä ovat lasten oikeudet ja miten lastensuojelu pyrkii turvaamaan turvallisen ja tasapainoisen lapsuuden erinäisin toimenpitein. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista määrittelee sosiaalihuollon asiakkuuden ja turvaa asiakaslähtöisyyden toteutumisen sosiaalihuollon palveluissa. Sosiaalihuoltolaki taas määrittää eri toimijoiden velvollisuudet sosiaalihuollon palvelujen järjestämisestä.

Keskeisin lastensuojeluun liittyvä laki on lastensuojelulaki (417/2007). Lastensuojelulaille pyritään turvaamaan lapsen oikeus tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen, turvalliseen kasvuympäristöön sekä erityiseen suojeluun. Lastensuojelulain mukaan vanhemmilla ja huoltajilla on ensisijainen vastuu oman lapsensa hyvinvoinnista ja huolenpidosta. Laki velvoittaa viranomaisia tukemaan vanhempia ja huoltajia kasvatustehtävässään ja tarjoamaan perheen tarvitsemaa tukea ja apua hyvissä ajoin sekä ohjaamaan perhe tarpeen mukaan lastensuojelun piiriin. Lastensuojelun tehtävänä on myös ohjata ja tukea vanhempia kasvatustehtävässä järjestämällä sopivia ja riittäviä tukitoimia perheelle. Lastensuojelulain (417/2007) mukaan lapsi voidaan sijoittaa kodin ulkopuolelle tai muuten ryhtyä järjestämään lapsen hoitoa ja huoltoa. (Lastensuojelulaki 2007, 1-2§.)

Lastensuojelulainsäädäntö pyrkii tukemaan lasten ja nuorten hyvinvointia mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tällaisella ennalta ehkäisevällä lastensuojelulla pyritään ehkäisemään ongelmien syntymistä ja niiden pahenemista. Ehkäisevää työtä toteuttavat muun muassa neuvolat, päiväkodit ja koulut. Lastensuojelussa voi nähdä kolme perustehtävää: lasten yleisiin kasvuoloihin vaikuttamisen, vanhempien tukemisen kasvatustehtävässä ja varsinaisen lasten suojelutehtävän. (Sosiaaliportti 2011.)

Lastensuojelu jaetaan lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun. Lastensuojelutyö käynnistetään lastensuojelutarpeen selvittämällä. Jos asiakkaalla havaitaan lastensuojelun tarvetta, hänelle tehdään asiakassuunnitelma sekä järjestetään avohuollon tukitoimia. Jos avohuollon tukitoimet eivät ole riittäviä, kysymykseen voi tulla sijoitus ja huostaanotto sekä niihin liittyvä sijaishuolto ja jälkityö. (Lastensuojelulaki 2007, 3 §). Lastensuojelulaisissa lapsella tarkoitetaan alle 18-vuotiasta henkilöä (Lastensuojelulaki 2007, 6 §).

Lastensuojelulaki (8 ja 9 §) velvoittaa kunnan järjestämään tarpeenmukaista lastensuojelua siten, että se sisällöltään ja laajuudeltaan vastaa lasten ja perheiden tarpeita. Lapsi voidaan sijoittaa avohuollon tukitoimena arvioivaa tai kuntouttavaa perhehoitoa tai laitoshuoltoa varten. Sijoitus tapahtuu ensisijaisesti

huoltajan kanssa, mutta lyhytaikaisesti lapsi voidaan sijoittaa myös yksin. Sijoitukseen vaaditaan huoltajan ja yli 12-vuotiaan lapsen suostumus. Lapsi voidaan sijoittaa myös yksin seuraavin edellytyksin: lapsen tuen tarpeen arvioimiseksi, lapsen kuntouttamiseksi tai lapsen huolenpidon järjestämiseksi jos huoltaja on sairastunut tai on joku muu vastaava syy. (Lastensuojelulaki, 2007, 12 ja 37 §.)

Jos lapsi on välittömässä vaarassa, hänet voidaan sijoittaa kiireellisesti esimerkiksi perhehoitoon tai laitoshuoltoon. Tämä sijoitus on voimassa enintään 30 vuorokautta. Myös tässä tapauksessa lapsen huoltajaa on kuultava. Laki velvoittaa ottamaan lapsen huostaan ja järjestämään tälle sijaishuollon, jos lapsen terveys ja kehitys ovat vakavasti vaarassa huolenpidon tai kasvuolosuhteiden puutteen vuoksi, tai jos lapsi itse vaarantaa oman terveytensä tai kehityksensä käyttämällä päihteitä, tekemällä rikoksen tai muulla niihin rinnastettavalla käytöksellä. Lisäksi huostaanoton ehtona on, etteivät muut lastensuojelun tukitoimet sopivia, mahdollisia tai riittäviä ja että huostaanoton katsotaan olevan lapsen edun mukaista. Tässäkin asiassa huoltajia on kuultava, jos tämä on mahdollista. Jos se ei ole mahdollista, huoltajia on tiedotettava toimesta. (Lastensuojelulaki, 2007, 38-42 §.)

On tärkeää noudattaa aina niin sanottua lievimmän toimenpiteen periaatetta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että valitaan toimenpide, millä vähiten puututaan perheen ja lapsen itsemääräämisoikeuteen. Tukitoimen tai avun on kuitenkin vastattava perheen avun tarvetta. (Sosiaaliportti, 2011.)

Lastensuojelulaissa huostaanoton perusteet on jaettu kahteen perusteeseen: lapsen kasvuolosuhteissa oleviin puutteisiin eli ulkoisiin ongelmiin sekä lapsen omaan käyttäytymiseen eli sisäisiin ongelmiin. Edellämainitut ulkoiset ongelmat tarkoittavat puutteita lapsen huolenpidossa, tai lapsen kasvuolosuhteet voivat olla sellaisia, että ne uhkaavat vaarantaa lapsen terveyttä tai kehitystä. Sisäisiä ongelmia ovat lapsen omat vakavasti terveyttä tai kehitystä vaarantavat teot kuten rikolliset teot, päihteiden käyttäminen tai muu näihin rinnastettava käyttäytyminen. Nämä molemmat edellämainitut perusteet voivat olla joko yksin tai yhdessä syynä huostaanottoon. Huostaanoton perusteiden lisäksi on

täytyttävä myös laissa mainitut edellytykset, ennen kuin huostaanottoon voidaan ryhtyä. Huostaanotto on siis lastensuojelutyön viimeinen keino turvata lapsen kasvu ja kehitys. (Sosiaaliportti 2011.)

Kiireellisessä sijoituksessa lapsi voidaan sijoittaa perhehoitoon, laitokseen, terveydenhuollon laitokseen tai järjestää hänelle muulla tavoin hänen tarvitsemansa hoito. Jos lapsi tarvitsee välittömästi terveydenhuollon viranomaisten järjestämää välttämätöntä hoitoa ja huolenpitoa, voidaan sijoitus tehdä terveydenhuollon laitokseen. Tilanteen salliessa sijoitus on mahdollista tehdä väliaikaisesti lapsen sukulaisen luokse. Sijoituspaikka on valittava niiden syiden perusteella, jotka ovat johtaneet kiireelliseen sijoitukseen. Sijoituspaikan tulee olla turvallinen ja vakiintunut ympäristö. (Sosiaaliportti 2011.)

Lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan kiireellisesti sijoitetun, huostaan otetun tai lain väliaikaismääräyksen nojalla sijoitetun lapsen tai nuoren hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. Lapsi tai nuori voidaan sijoittaa kodin ulkopuolelle myös avohuollon tukitoimena tai jälkihuoltona. Sijaishuoltoon voidaan kuitenkin sijoittaa vain sosiaalihuollon johtavan viranhaltijan ja tahdonvastaisissa huostaanotoissa hallinto-oikeuden huostaanottama lapsi. Sijaishuolto ja kiireellinen sijoittaminen eroavat täten toisistaan. (Sosiaaliportti 2011.)

3. HUOLTAJAN ROOLI LASTENSUOJELUSSA

Lastensuojelulaki, jonka sisältöä selvitettiin edellisessä luvussa, ohjaa huoltajan asemaa lastensuojelussa. Vanhemman ja huoltajan asemaa lastensuojelussa määrittää myös laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) eli sosiaalihuollon asiakaslaki. Kun puhutaan lastensuojelun asiakkaasta, asiakkaana on koko perhe.

Sosiaalihuollon asiakaslaki painottaa asiakaslähtöisyyttä ja asiakkaan etua. Asiakkaalla on oikeus saada laadultaan hyvää palvelua sosiaalihuollon järjestäjältä. Sosiaalihuollossa tulee myös ottaa huomioon asiakkaan toivomukset, mielipiteet, etu ja yksilölliset tarpeet.

Lastensuojelulain (417/2007) mukaan vanhemmilla ja huoltajilla on ensisijainen vastuu oman lapsensa hyvinvoinnista ja huolenpidosta. Viranomaisia laki (417/2007) velvoittaa tukemaan vanhempia ja huoltajia kasvatustehtävässä ja tarjoamaan perheen tarvitsemaa tukea ja apua hyvissä ajoin ja ohjaamaan perhe tarpeen mukaan lastensuojelun piiriin. Lastensuojelun tehtävänä on myös ohjata ja tukea vanhempia kasvatustehtävässä järjestämällä sopivia ja riittäviä tukitoimia perheelle.. (Lastensuojelulaki 2007, 2 §.)

Jos lapsen vanhempien ohjaaminen ja tukeminen ei riitä, lapsi voidaan sijoittaa kodin ulkopuolelle tai muuten ryhtyä järjestämään lapsen hoitoa ja huoltoa. Lapsi voidaan huoltajan suostumuksella sijoittaa avohuollon tukitoimena. Sijoitus tapahtuu tällöin ensisijaisesti huoltajan kanssa tuen tarpeen arviointia varten, kuntouttavana perhehoitona tai laitoshuoltona. Joissain tapauksissa joudutaan turvautumaan varsinaiseen lastensuojeluun. Tällaista työtä on esimerkiksi lapsen huostaanotto. Huostaanottotilanteissa, kuten muutenkin lastensuojeluasioissa, asiasta neuvotellaan lapsen, hänen vanhempiensa tai huoltajiensa kanssa. Myös huostaanottovaiheessa pyritään saavuttamaan hyvä yhteistyö perheen kanssa. (Lastensuojelulaki 2007, 36§.)

Kun huostaanottoa valmistellaan, asianosaisille on varattava mahdollisuus kuulemiseen. Kuulemiseen on kutsuttava asianomaiset kirjallisesti. Kirjallinen

tieto kuulemisajankohdasta voidaan antaa joko henkilökohtaisesti, lähettää virkakirjeellä, saantitodistuksella tai, ellei sitä noudeta, esim. haastemiehen kautta. Ilmoitus on lähetettävä tarpeeksi ajoissa, että asianosaisille jää aikaa selityksen antamiseen. (Sosiaaliportti 2011.)

Asianosaisilla on oikeus hankkia avustaja tai asiamies, joka voi olla mukana kuulemistilaisuudessa. Lasta kuultaessa hänellä voi olla mukanaan esimerkiksi ystävä tai perheen tunteva henkilö. Kuuleminen voi tapahtua myös kirjallisesti. Asianomaisella tarkoitetaan tässä yhteydessä henkilöitä, jotka ovat todellisesti vastanneet lapsen hoidosta ja joiden kanssa lapsi on asunut yhteisessä kodissa. Tällainen henkilö voi olla esimerkiksi toisen vanhemman uusi avio- tai avopuoliso, samaa sukupuolta oleva rekisteröity tai rekisteröimätön elämäkumppani, yksityisesti sijoitetun lapsen hoitaja tai muu vastaava henkilö. (Sosiaaliportti 2011.)

Lapsen ja vanhempien kannalta ei ole yhdentekevää, onko lapsen sijoituksen perusteena ollut huostaanottopäätös vai joku muu sijoitusperuste. Huostaanottopäätöksen tulisi aina olla viimesijainen puuttumistapa, kun mikään muu keino ei riitä turvaamaan lapsen kasvua ja kehitystä. (Heino 2009.)

Sijaishuollon on turvattava lapsen kehityksen kannalta tälle tärkeiden ihmissuhteiden ylläpitäminen. Lapsella on oikeus tavata vanhempiaan ja pitää heihin yhteyttä puhelimitse ja kirjeitse. Sosiaalihuollon on myös tuettava ja edistettävä tätä yhteydenpitoa. Joissain tapauksissa yhteydenpitoa lapsen ja vanhempien välillä pitää ja voidaan rajoittaa lain nojalla. Näitä tapauksia ovat sellaiset tilanteet, jolloin yhteydenpito vaarantaa lapsen sijaishuollon tarpeiden toteuttamista tai rajoittaminen on lapsen hoidon tai kehityksen kannalta tarpeen tai että yhteydenpidosta on vaaraa lapsen hengelle, kehitykselle, terveydelle tai turvallisuudelle tai jonkun muun ihmisen turvallisuudelle taikka 12-vuotias lapsi itse vastustaa yhteydenpitoa vanhempiinsa. (Lastensuojelulaki 2007, 54 § ja 62 §.)

Perheen elämään puuttuminen ja etenkin lapsen huostaanotto on iso asia vanhemmille tutkimuksienkin valossa. Trotter (2008, 262–274) tutki asiakastyytyväisyyttä ja sen vaikutusta hoidon laatuun lastensuojelussa. Tutkimus on tehty Australiassa, ja siinä on haastateltu kaikkia yli 13 -vuotiaita perheen jäseniä (n=282), jotka olivat lastensuojelun piirissä Victoriassa Itä-Australiassa. Tutkimuksessa vertailtiin lastensuojelun sujuvuutta ja sitä, kuinka tyytyväisiä näiden perheiden vanhemmat / huoltajat olivat lastensuojeluun.

Tutkimuksessa havaittiin, että perheet, jotka edistyivät lastensuojelun piirissä, olivat tyytyväisempiä kuin perheet, jotka eivät edenneet. Tulokset eivät kuitenkaan olleet yksiselitteisiä. 29 % vanhemmista, joiden lapsen lastensuojeluprosessi ei edennyt työntekijöiden mielestä, olivat tyytyväisiä. Toisaalta kaikki niistä vanhemmista, joiden lapsi edistyi lastensuojelussa, eivät välttämättä olleet tyytyväisiä (20 % perheistä tyytymättömiä).

Suuri tyytymättömyyteen vaikuttava tekijä oli lapsen huostaanotto. Huostaanotettujen lasten vanhemmista 63 % oli tyytymättömiä asiakaspalveluun. Tutkimuksessa todettiin tulosten perusteella, että asiakastyytyväisyydellä on merkitystä lastensuojelun onnistumisessa, vaikkakaan se ei voi taata onnistumista. Tutkimuksessa ongelmaksi tuli se, että vain 58 % tutkimukseen valituista vastasi kyselyyn. (Trotter 2008, 262–274.)

4. TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSONGELMA

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata huoltajien kokemuksia asiakaslähtöisyyden toteutumisesta lastensuojelun palveluissa Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa. Tavoitteena on etsiä mahdollisia kehittämiskohtia lastensuojelun asiakkaina olevien lasten ja nuorten huoltajien asiakaslähtöisyyden parantamiseen.

Tutkimusongelma:

Miten Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa huomioidaan perheiden osallisuus huoltajien näkökulmasta?

5. TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN TOTEUTTAMINEN

Tämä työ liittyy yhtenä osana Lastensuojelu ja psykiatrian rajapinnat – tutkimushankkeeseen. Lastensuojelun ja psykiatrian rajapintaan kuuluvat ongelmat sekä haasteet ovat Suomessa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten tiedossa. Sosiaalialan tavoite on vähentää sosiaalisen ympäristön vaurioittavaa vaikutusta ja vahvistaa kehitykselle suotuisia kokemuksia työskentelemällä vanhempien ja lapselle/nuorelle tärkeiden palvelujen ammattilaisten kanssa (Kananoja 2010). Näillä perusteilla lastensuojelun ja psykiatrian yhteistyön toimivuudella on suuri merkitys lasten ja nuorten suotuisaan kehitykseen.

Lastensuojelu ja psykiatrian rajapinnat – tutkimushanke kohdentui nuoriin ja heidän perheisiinsä hoidon, hoivan ja kasvatuksen kentällä. Tässä tutkimuksessa palvelun käyttäjä oli 12–17- vuotias nuori ja hänen huoltajansa tai muu kasvatuksesta vastaava henkilö. Tutkimuksessa olivat mukana Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin nuorisopsykiatrian tulosalue, Raision kaupunki, Salon kaupunki ja Lausteen perhekuntoutuskeskus Turussa. Tutkimushankkeessa pyrittiin selvittämään lastensuojelun ja psykiatrian rajapintatyöskentelyn ongelmia neljästä eri näkökulmasta: asiakas-, työntekijä-, palvelutuotannon- ja lainsäädännön näkökulmasta. Hankkeen rahoittajana toimi TEKES eli teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus.

Tässä tutkimuksessa selvitettiin asiakaslähtöisyyden toteutumista Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa. Toimeksiantosopimus tuli lastensuojelu ja psykiatrian rajapinnat – tutkimushankkeen kautta (Liite 1), jossa määritettiin yhteistyötä tekevien tahojen roolit, mukana olevat henkilöt sekä sopimusehdot. Lupa (Liite 2) tutkimushankkeelle haettiin Turun yliopiston eettiseltä toimikunnalta. Lausteen perhekuntoutuskeskukselta haettiin lupa tälle osatutkimukselle.

Lausteen perhekuntoutuskeskus on yksityinen, valtakunnallisesti toimiva lastensuojeluyksikkö, joka sijaitsee Turussa Lausteen kaupunginosassa.

Palveluihin kuuluu avohuollon tukitoimena tehtävä perhearviointi sekä perhekuntoutus, korjaava ja jälkihuoltoon valmentava hoitotyö ja jälkihuolto. Yksikössä toimii myös oppimisvaikeuksien kartoittamiseen ja kuntouttamiseen erikoistunut peruskoulu. Toiminnan tavoitteena on lasten huostaanottojen ennaltaehkäisy, huostaanotettujen lasten iänmukaisen, yksilöllisen kehityksen mahdollistaminen ja syrjäytymiskehityksen estäminen. Työtä ovat toteuttamassa hyvin koulutetut moniammatilliset hoitotiimit. Lausteen perhekuntoutuskeskus toimii asiakkailleen täyden palvelun korkeatasoisena hoitoyhteisönä. (Lausteen perhekuntoutuskeskus, viitattu 2011.)

Opinnäytetyö liittyy sosiaalityöhön, lastensuojeluun, lasten- sekä nuorisopsykiatriaan. Opinnäytetyön alustavassa tiedonhaussa käytettiin kahta hakukonetta, Mediciä ja Cinahlia. Näin ollen hakukriteerit rajattiin aihetta vastaaviksi. Hakusanoina käytettiin lastensuojelu, lastenpsykiatria, lastenpsykiatria ja vanhemmat, sosiaalityö ja lapset, nuorisopsykiatria ja perhe, child protection ja social work ja parents, child protection ja parents ja experiences ja social work (Taulukko 1). Muilta osin haettavaa aineistoa rajattiin siten, että tutkimukseen haettiin aineistoa 2000-luvulta. Tiedonetsinnässä käytettiin opinnäytetyön tekijöiden omista lähtökohdista johtuen ainoastaan suomen- ja englanninkielisiä hakusanoja. Muilta osin tiedonhankkimiseen käytettiin internetin hakukone Googlea, jolla tietoa haettiin aiemmin kuvatuilla hakusanoilla. Lisäksi tietoa etsittiin aiemmin tehtyjen tutkimusten lähdeaineiston perusteella.

Taulukko 1. Opinnäytetyön tiedonhaun tulokset

Hakusanat	Tietokanta	Tulos
Lastensuojelu	MEDIC	5
Lastenpsykiatria	MEDIC	200+
Lastenpsykiatria AND vanhemmat	MEDIC	5
Sosiaalityö AND lapset	MEDIC	13
Nuorisopsykiatria AND perhe	MEDIC	5
Child protection AND social work AND parents	CINAHL	45
Child protection AND parents AND experiences AND social	CINAHL	8
Edellä mainitut hakusanat	GOOGLE	1000+

Opinnäytetyössä käytettiin tutkimusmenetelmänä kyselytutkimusta. Kyselytutkimus on hyvä tapa kerätä ja tarkastella tietoa esimerkiksi erilaisista yhteiskunnan ilmiöistä, ihmisten toiminnasta, mielipiteistä, asenteista ja arvoista. Kyselytutkimuksessa tutkija esittää kohteelle kysymyksiä kyselylomakkeen välityksellä. Kyselylomake on mittausväline, jonka sovellusalue on moninainen esimerkiksi yhteiskunta- ja käyttäytymistieteellisestä tutkimuksesta mielipidetiedusteluihin ja palautemittauksiin. (Vehkalahti 2008, 11–12.)

Kyselytutkimuksessa mittarilla tarkoitetaan kysymysten ja väitteiden joukkoa, jolla pyritään mittaamaan erilaisia moniulotteisia ilmiöitä, kuten asenteita tai arvoja. Mittareita voidaan tehdä itse, tai tutkija voi muokata aiemmin käytettyjä mittareita. Mitattavat ilmiöt eivät usein ole kovin vakaita, sillä ne voivat muuttua ajan kuluessa tai ilmetä eri ympäristöissä eri tavalla. (Vehkalahti 2008, 12.)

Vehkalahden (2008) mukaan kyselytutkimus on suurimmaksi osaksi määrällistä tutkimusta, jossa sovelletaan tilastollisia menetelmiä. Kyselyaineistot koostuvat enimmäkseen mitatuista luvuista ja numeroista, sillä vaikka kysymykset tuodaan julki sanallisesti, niin vastaukset ilmaistaan numeerisesti. Sanallisesti voidaan antaa täydentäviä tietoja tai vastauksia kysymyksiin, joiden esittäminen numeroina olisi epäkäytännöllistä.

Tässä kyselytutkimuksessa oli sekä määrällistä että laadullista tutkimusta. Aineiston keruumenetelmänä käytettiin kyselylomaketta nuoren huoltajalle. Kyselylomakkeen käyttö oli tässä tapauksessa helpoin mahdollinen järjestettävissä oleva tiedonkeruumenetelmä tutkimuksen jakaantuessa maantieteellisesti laajalle alueelle. Näin ollen mahdollisimman monen vastaajan oli mahdollista osallistua kyselyyn. (Hirsjärvi & Hurme 2000.)

Kyselylomake laadittiin tutkimushanketta varten kirjallisuuden ja aikaisemman tutkimuksen perusteella. Kyselylomake (liite 3) koostui kolmesta taustatietokysymyksestä, kahdeksastatoista väittämästä ja kolmesta avoimesta kysymyksestä. Taustatietokysymyksissä selvitettiin nuoren sukupuoli, ikä ja se, kuinka monen lastensuojelun työntekijän kanssa huoltaja oli puhunut lapsensa lastensuojelusta. Väittämissä oli kyllä ja ei vaihtoehdot, ja niillä kartoitettiin huoltajien kokemuksia asiakaslähtöisyyden toteutumisesta lastensuojelussa. Väittämät jaotimme neljään ryhmään sen perusteella, mitä väittämät kartoittivat. Ryhmät olivat: asiakaslähtöisyys, tiedon saanti, muiden palveluiden käyttö ja hoidon vaikuttavuus. Kyselyssä asiakaslähtöisyyttä kartoittivat väittämät 6-9, 11-12, 16, tiedonsaantia väittämät 4-5, 10, 13, 17, muiden palveluiden käyttöä väittämät 18-20 ja hoidon vaikuttavuutta selvitettiin väittämillä 14 ja 15 (liite3).

Avoimilla kysymyksillä pyrittiin saamaan huoltajien näkemys lapsensa lastensuojelun tarpeeseen, sen toimivuuteen ja parannusehdotuksia lastensuojelupalveluihin. Lastensuojelun tarvetta kysyttiin kysymyksellä: *Mitkä ovat mielestäsi tärkeimmät syyt siihen, että nuoresi on lastensuojelun asiakkaana.* Lastensuojelun toimivuudesta kysyttiin kysymyksellä: *Jos olet hakenut tukea perheellesi ja nuorelle eri paikoista, niin millaisia kokemuksia sinulla on avun hakemisesta/saamisesta eri tahoilta? Kerro esimerkki.*

Huoltajien mielipidettä ja parannusehdotuksia lastensuojelupalveluiden kehittämiseksi kysyttiin kolmannella avoimella kysymyksellä: *Kirjoita oma mielipiteesi lastensuojelupalveluiden hyvistä ja huonoista puolista. Mitä haluaisit korjata tai parantaa.*

Kyselylomakkeet (n=80) toimitettiin Lausteen perhekuntoutuskeskukseen. Perhekuntoutuskeskuksessa työskentelevä yhteyshenkilö lähetti postitse kyselylomakkeet siellä asuvien nuorten huoltajille (n=58) maaliskuun aikana. Yhteishuoltajuustapauksissa on molemmille huoltajille lähetetty oma kyselylomake. Ulkomaalaistaustaisille huoltajille ei kyselylomaketta ole lähetetty kielellisten kysymysten takia. Kyselylomakkeen mukana lähetettiin saatekirje (liite 2), josta ilmenee muun muassa toivottu palautusaika, joka oli kaksi viikkoa. Lisäksi saatekirjeestä selviää myös tutkimuksen toteuttajat, tutkimuksen tavoite, lomakkeen palautusohje, tutkimustietojen käyttötapa, miten vastaajat on valittu, kommentti tietojen luottamuksellisuudesta, kiitokset vastaamisesta sekä tutkijoina ja toteuttajina toimivien allekirjoitukset. Kyselylomakkeen mukana toimitettiin valmiiksi kirjoitettu kirjekuori, jossa oli postimaksu maksettu. (Hirsjärvi ym. 2003.) Kirjeet lähetti toimeksiantajan yhteyshenkilö. Kyselyitä palautui takaisin kaksitoista, eli vastausprosentti oli 20. Hankittu aineisto käsiteltiin tilastollisesti SPSS - ohjelmalla sekä sisällön analyysillä. Tietojen raportointi tapahtui joulukuussa 2011.

SPSS - ohjelma on tilastollisen tietojenkäsittelyn ohjelmisto. Ohjelmalla voidaan analysoida tilastoja tarvittavien muuttujien mukaan vastaamaan tutkimuksen tarpeita (Valtari 2006). Tässä tutkimuksessa ohjelmaa käytettiin vastausten analysointiin sekä erilaisten kuvioiden tekemiseen tietojen saattamiseksi informatiivisempaan muotoon. Tutkimme aineiston frekvenssit, eli kunkin havaintoarvon esiintymiskerrat aineistossa. Tällä tavoin pystymme havainnollistamaan ja konkretisoimaan aineiston antamaa tietoa huoltajien kokemuksista.

Sisällönanalyysillä tarkoitetaan tutkimuksessa kerätyn tiedon tiivistämistä siten, että ilmiöitä voidaan kuvailla yleistävästi ja lyhyesti. Tässä menetelmässä

tulevat myös ilmiöiden väliset suhteet selkeästi esille. Analysoitava tieto voi olla laadullista tai kvantitatiivisesti mitattavaa. (Janhonen & Nikkonen 2003.)

Sisällönanalyysin edetessä tulevat esille sen eri vaiheet: analysoitavan yksikön valinta, aineistoon tutustuminen, pelkistäminen, aineiston luokittelu, aineiston tulkinta ja luotettavuuden arviointi. (Janhonen & Nikkonen 2003.) Analysoitava yksikkö voi olla esimerkiksi sana tai lause. Myös dokumentteja voidaan käyttää analyysiyksikkönä. Yksikön määrittelyn ratkaisevat tutkimuksen tarkoitus ja aineiston laatu. Pelkistämisvaiheessa aineistosta haetaan tutkimukseen liittyviä kohtia. Tämän jälkeen aineisto luokitellaan ala-, ylä- ja pääluokkiin. Sisältö voidaan luokittelun jälkeen kvantifioida eli jakaa kategorioiden mukaan ja laskea montako kertaa kategorian sisältämä asia ilmenee. Luotettavuus analyysissa rakentuu tutkijaan, aineiston laatuun, kuinka taitavasti aineisto on analysoitu sekä miten tulokset esitetään. (Janhonen & Nikkonen 2003.)

Työssä kirjoitettiin auki kaikki huoltajien vastaukset, jonka jälkeen ne pelkistettiin ja luokiteltiin informatiivisempaan muotoon. Kysymykseen huoltajan näkemyksestä oman nuorensa sijoitukseen johtaneista tärkeimmistä syistä teimme luokittelun huoltajien vastausten perusteella. Kysymyksessä huoltajien kokemuksista avun hakemisesta eri tahoilta, jaoimme tahot neljään osaan huoltajien kokemusten perusteella. Lisäksi luokittelimme huoltajien kokemukset avun saannista positiivisiin ja negatiivisiin kokemuksiin. Huoltajien mielipiteet lastensuojelusta ja parannusehdotuksista siihen liittyen jaoimme seitsemään tekijään, jotka huoltajat kokivat joko hyviksi asioiksi tai kehittämiskohteiksi. Näiden luokitteluiden ja huoltajien kokemusten pohjalta teimme kutakin osaluuetta parhaiten esittävän kuvaajan siten, että se olisi nopeasti ja luotettavasti luettavissa ja ymmärrettävissä.

Tietojen raportointi tapahtui siten, että tuloksia esitettiin ensimmäisen kerran marraskuussa 2011 Lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian rajapinnat – tutkimushankkeen päätösseminaarissa Turussa. Joulukuussa 2011 koko opinnäytetyö esitettiin raportointiseminaarissa Turun Ammattikorkeakoulun tiloissa Salossa. Tulokset näkyvät myös osana Lastensuojelun ja

nuorisopsykiatrian rajapinnat – tutkimushankkeen tuloksia esittelevässä julkaisussa, joka ilmestyy helmikuussa 2012.

6. TULOKSET

Kyselyyn vastanneiden huoltajien (n=12) nuorista oli tyttöjä viisi ja poikia seitsemän. Nuorten ikäjakauma oli 15–17 vuotta jakautuen seuraavasti: 15-vuotiaita oli kaksi, 16-vuotiaita oli neljä ja 17-vuotiaita oli kuusi. Vastanneiden huoltajien nuorten (n=10) sijoitusjakson pituuden keskiarvo kyselyn toteuttamishetkellä oli puolitoista vuotta. Lyhin jakso oli kaksi kuukautta, ja pisin kolme vuotta ja yhdeksän kuukautta.

Kyselyyn vastanneet huoltajat olivat kokeneet pääsääntöisesti hoidon asiakaslähtöiseksi (Taulukko 2). Ainoastaan yksi vastaaja koki, ettei saa vierailta lapsensa luona tarpeeksi usein. Yksi vastaajista tunsi, että hänen oli vaikea puhua työntekijöille, vaikkakin kaikki (f=12) kokivat tulleen kuulluiksi.

Taulukko 2. Huoltajien kokemukset Lausteen perhekuntoutuskeskuksen asiakaslähtöisyydestä

	KYLLÄ f	EI f
Olen voinut vierailta Lausteella tarpeeksi usein lapseni luona (n=12)	11	1
Tapaamiset Lausteen perhekuntoutuskeskuksen työntekijöiden kanssa järjestettiin minulle sopivana aikana ja sopivassa paikassa (n=12)	12	0
Koen, että nuoreni asioita hoitavat työntekijät kuulevat minua (n=12)	12	0
Mielipidettäni on kysytty nuoreni asioista päätettäessä (n=12)	11	1
Avun löytäminen nuorelleni on ollut helppoa (n=12)	11	1
Nuoren mielipiteet huomioitiin häntä koskevissa asioissa (n=12)	12	0
Minun on ollut vaikea puhua Lausteen perhekuntoutuskeskuksen työntekijöille (n=12)	1	11

Huoltajat kokivat tiedonkulun pääosin onnistuneeksi Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa (Taulukko 3). Kaksi vastaajista oli kuitenkin kokenut tiedon saannin riittämättömäksi liittyen lastensuojelupalveluihin. Lisäksi yksi vastaaja ei ollut tietoinen oikeudestaan lukea nuortaan koskevia raportteja.

Taulukko 3. Tiedon kulku Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa huoltajien kokemana.

	KYLLÄ f	EI f
Tiedän, miksi nuoreni on Lausteen perhekuntoutuskeskuksen asiakkaana (n=12)	12	0
Tiedän, kuka on nuoreni asioista vastaava työntekijä Lausteella (n=12)	12	0
Minulle on kerrottu, että saan lukea nuortani koskevat raportit (n=12)	11	1
Olen saanut tarpeeksi tietoa nuoreni tilanteesta (n=11)	11	0
Olen saanut tarpeeksi tietoa lastensuojelupalveluiden eri vaihtoehdoista (n=11)	9	2

Muita lastensuojelun tai psykiatrisen avohoidon palveluita käytti enemmistö kyselyyn vastanneiden nuorista (Taulukko 4). Psykiatrisen avohoidon piirissä oli kaksi kolmasosaa (f=8), ja psykiatrista sairaalahoitoa oli saanut kolmannes (f=4). Lastensuojelun muita avopalveluita, kuten perhetyöntekijää tai tukihenkilöä käytti seitsemän vastanneiden nuorista, mutta kukaan vastanneiden nuorista ei ole ollut sijoitettuna perhehoitoon.

Taulukko 4. Muiden lastensuojelun – tai psykiatrian palveluiden käyttö huoltajan näkökulmasta.

	KYLLÄ f	EI f
Perheemme on käyttänyt myös lastensuojelun muita avopalveluita, esim. perhetyöntekijää tai tukihenkilöä (n=11)	7	4
Nuoremme on ollut sijoitettuna perhehoitoon (n=11)	0	11
Nuoreni on käyttänyt psykiatrisen avohoidon palveluita, esim. lasten /nuorisopsykiatrian poliklinikka tai yksityissektori (n=12)	8	4
Nuoreni on ollut hoidossa psykiatrisessa sairaalassa (n=12)	4	8

Huoltajat kokivat Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa saadun hoidon muuttaneen nuoren elämää parempaan suuntaan (Taulukko 5).

Taulukko 5. Hoidon vaikutus nuoren elämään huoltajan näkökulmasta.

	KYLLÄ f	EI f
Nuoreni elämä on muuttunut parempaan suuntaan Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa vietetyn ajanjakson aikana (n=10)	10	0
Nuoreni elämä on suunnilleen samanlaista nyt kuin silloin, kun hänet sijoitettiin Lausteen perhekuntoutuskeskukseen (n=10)	1	9

Asiakkauuden syitä koskevaan kysymykseen vastasi kymmenen huoltajaa, ja kaksi jätti vastaamatta. Selkeästi useimmat (f=8) ajattelivat kouluongelmien olevan syynä nuortensa asiakkuuteen Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa (kuvio 1). Muita yleisimpiä syitä olivat huoltajien mukaan perheongelmat (f=3), nuoren vahingollinen käytös itseään kohtaan (f=3) ja nuoren rajattomuus (f=3).

”Koulunkäynti loppui kokonaan, tyttö meni aivan oman mielensä mukaan, juuri mitkään säännöt eivät kiinnostaneet / koskeneet häntä”.

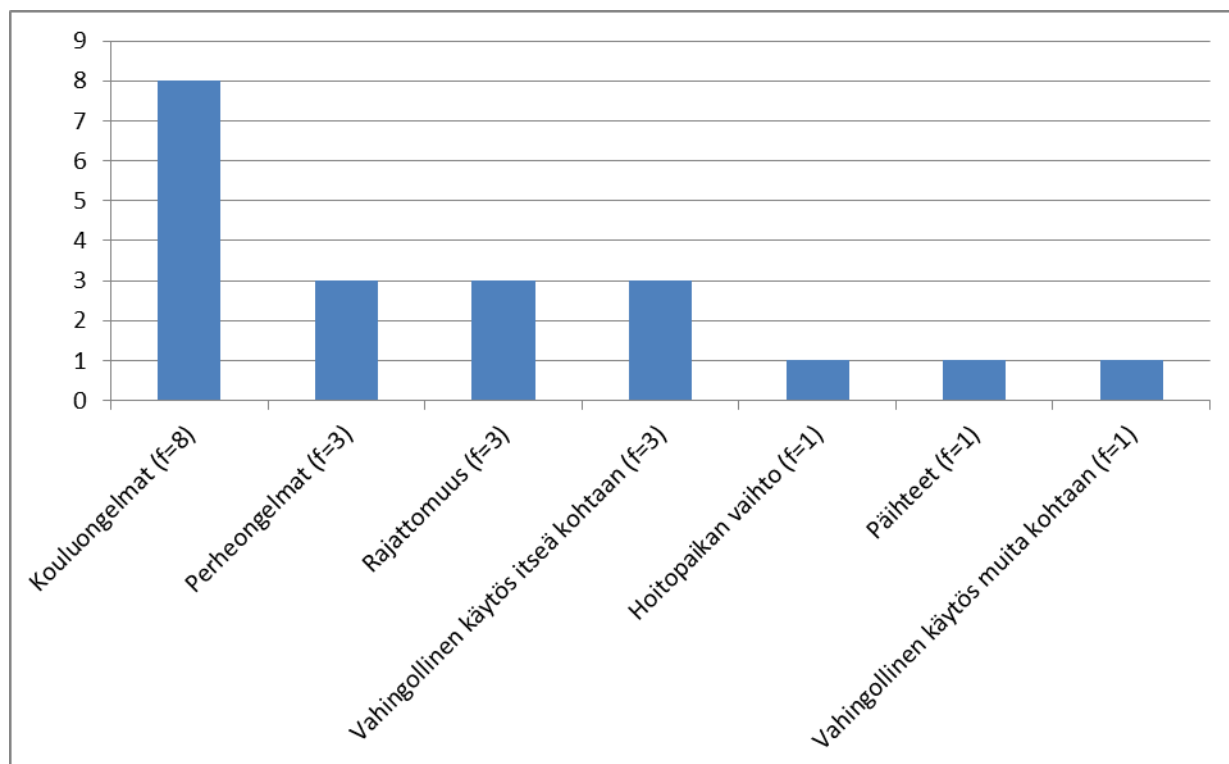
”Pahasti tulehtuneet välit perheessä. Lapsen/nuoren uhkaava ja vaarallinen käytös itseään ja muita kohtaan. Luisuminen ulos kouluelämästä ja vähän jo muustakin normaalista”

Yksittäisiä (f=1) syitä olivat myös päihteet sekä nuoren vaarallinen käytös muita kohtaan.

”Viikonloput öitä pois, ei tiedetty missä on, päihteiden käyttöä. En saanut mitään otetta / auktoriteettia”.

Yhden (f=1) vastaajan kokemus oli, että hänen nuorensa asiakkuuden syynä oli nuoren oma toive päästä Lausteelle toisesta hoitopaikasta.

”Nuori halusi itse vaihtaa edellisestä paikasta Lausteen perhekuntoutuskeskukseen”

Kuvio 1. Huoltajien näkemykset tärkeimmistä syistä nuoren asiakkuuteen Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa

Useat huoltajat olivat hakeneet tai saaneet apua eri tahoilta. Tahoja, jotka huoltajien vastauksissa ilmenivät, olivat muut sijoituspaikat (f=5), kotiin tehtävä perhetyö (f=2), muu lastensuojelu (f=2) ja koulu (f=1). Huoltajien vastaukset jaoteltiin myös positiivisiin ja negatiivisiin kokemuksiin pelkistämisen yhteydessä. Suurin osa (f=7) kokemuksista oli negatiivisia (taulukko 6). Kolmasosa (f=4) huoltajista oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen.

” *** perhekuntoutuskeskus oli ensimmäinen sijoituspaikka. Siellä toimittiin liian löyhästi ja epäammattimaisesti, aika siellä ei todellakaan näyttänyt auttavan poikaani.”

” *** peruskoulusta ei irronnut mitään. ENNEN LAUSTEELLE MENOA.”

Kotiin tehtävän perhetyön vastaajista yksi (f=1) oli kokenut positiivisena ja yksi (f=1) negatiivisena.

"Meillä on hyvät lastensuojelu/perhetyöntekijät jotka ovat olleet alusta asti mukana ja tehneet myös kaikkensa nuoremme hyväksi. Aina kun on soittanut ongelmista niin välittömästi on tartuttu tilanteeseen."

"Hain apua/perhetyöntekijää ollessani yh äiti,ei kuulemma ollut rahaa kunnalla siihen, silti lapset voitiin sijoittaa liian kauaksi ja kamalaan paikkaan (ei Lauste!)"

Lisäksi muista lastensuojelun tukitoimista yksi (f=1) vastaajista oli kokenut saavansa positiivista apua ja yhdellä (f=1) oli negatiivisia kokemuksia.

" Olen käynyt ainoastaan sosialitoimistosta ja ei olisi kannattanut minulta vietiin kaikki neljä lasta eli huostaan otettiin ja minä en tienny"

Taulukko 6. Huoltajien kokemukset avun hakemisesta eri tahoilta.

Tuenhakutahot	Positiivinen kokemus f	Negatiivinen kokemus f
Muut sijoituspaikat	1	4
Kotiin tehtävä perhetyö	1	1
Muu lastensuojelutyö	1	1
Koulu	0	1

Tutkimuksella haluttiin myös selvittää huoltajien mielipiteitä Lausteen perhekuntoutuskeskuksesta. Lisäksi haluttiin kysyä korjaus- tai parannusehdotuksia. Vastaukset pelkistettiin ja jaettiin seitsemään alaluokkaan. Monet vastaukset sisälsivät mielipiteitä (f=15) useista alaluokista. Alaluokat jaettiin kahteen kategoriaan siten, että positiivisia olivat miellyttävä henkilökunta(f=3), hyvä yhteistyö(f=3), tukeva struktuuri(f=3), tuki nuorelle(f=3), toimiva ympäristö(f=1) sekä työntekijöiden pysyvyys(f=1) ja negatiiviseksi huono tiedonkulku (f=1) (kuvio 2).

Suurin osa (f=14) huoltajien mielipiteistä liittyen Lausteen perhekuntoutuskeskukseen oli positiivisia.

”Lausteella todellaki välitetään nuoresta/koko perhee hyvinvoinnista. Ihana henkilökunta. Nuori saa olla ja tuntea kuuluvansa perheeseen. Pidetään huolta ja saa turvallisuutta. Kiitollinen, että poikani on päässy Lausteelle.”

Lausteen perhekuntoutuskeskuksen tukeva struktuuri (f=3), hyvä yhteistyö kodin ja perhekuntoutuskeskuksen välillä (f=3) sekä nuoren saama tuki (f=3) koettiin positiivisina asioina.

” Lausteen tarkka struktuuri on ohjannut poikani (ja oikeastaan koko perheemme) paremmille raiteille. täytyy sanoa etten tällä hetkellä keksi mitään välittamista enkä parantamista. Laitoksen ja perheen välinen yhteistyö toimii hienosti, kaikki toiminta on tukenut poikaani hienosti.”

Viidennes mielipiteistä oli, että Lausteen perhekuntoutuskeskuksen työntekijät olivat miellyttäviä (f=3) ja yksi mielipide kuvasi työntekijöiden pysyvyyttä hyvänä asiana.

” Mukavia työntekijöitä ja ei ole vaihtunut usein niinkuin aijemmissa paikoissa.”

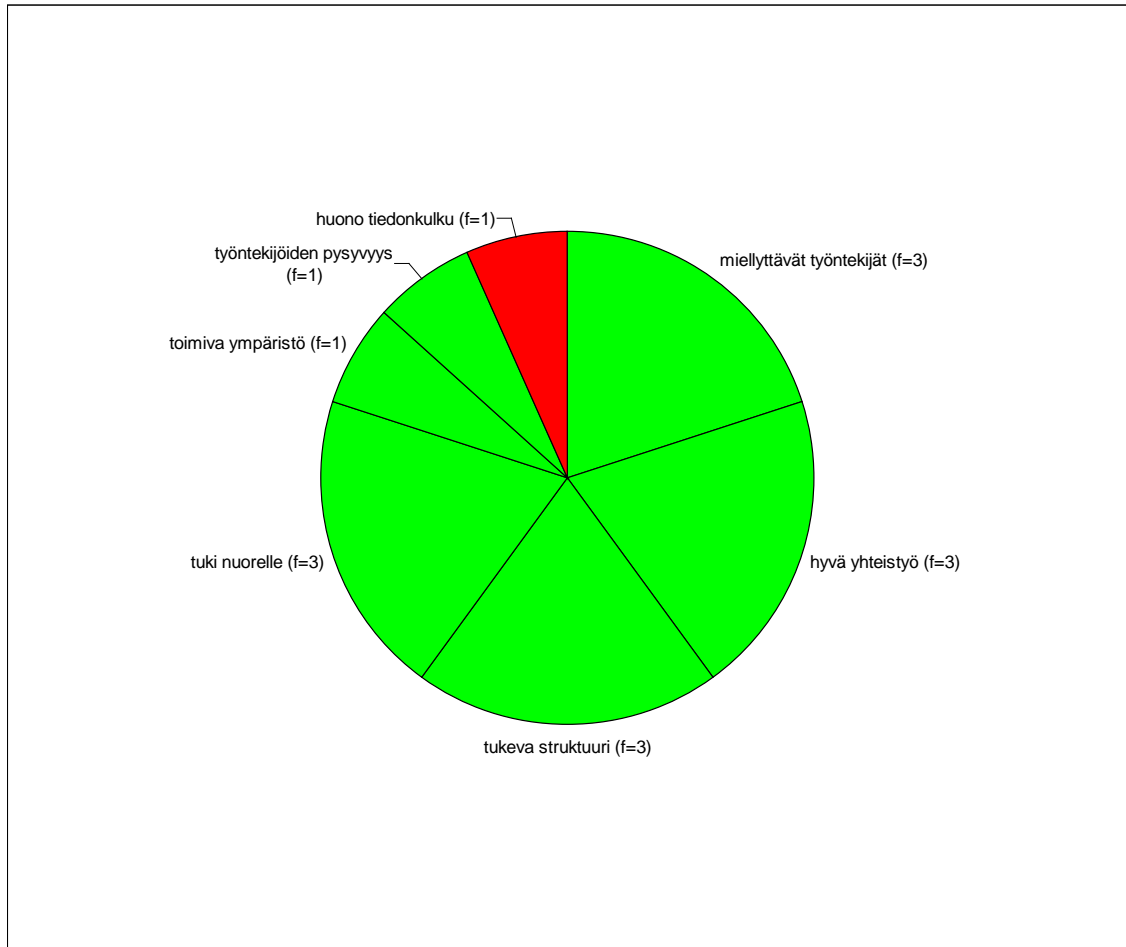
Vain yksi (f=1) huoltaja näki kehitettävää Lausteen perhekuntoutuskeskuksen toiminnassa. Hän koki huonon tiedon kulun ongelmaksi kodin ja koulun välillä.

” Parantaa kodin ja koulun välistä tiedottamista. En mielestäni saa aina riittävästi informaatiota, lapseni kouluasiassa.”

Lisäksi kuusi vastaajaa (f=6) toivat kyselyssä esiin, etteivät nähneet korjattavia tai parannettavia asioita Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa.

” Tähän mennessä vaikuttaa hyvältä. Aikaa on kulunut niin vähän, ettei osaa sen enempää sanoa.”

” Kaikki ok!”

Kuvio 2. Huoltajien mielipiteet Lausteen perhekuntoutuskeskuksen hyvistä ja huonoista puolista.

7. TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttavat itse tekijä sekä tutkijan taidot, aineiston laatu, miten aineisto analysoidaan ja tutkimustulosten esilletuominen (Syrjälä 2005). Tässä tutkimuksessa molemmat tutkijat ovat vielä opiskelijoita, ja tutkimusta ohjaa Turun ammattikorkeakoulun opettaja.

Aineistona tutkimuksessa käytetään Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa asuvien nuorten huoltajien täyttämää kyselykaavakkeita. Kaavakkeessa on kolme yleisluonteista kysymystä: Sukupuoli, ikä ja kuinka kauan nuori on ollut perhekuntoutuskeskuksessa. Lisäksi kaavakkeessa on 18 suljettua kyllä/ei väittämää, jotka analysoitiin käyttämällä SPSS tilastointiohjelmaa. Kaavakkeessa on myös kolme avointa kysymystä, jotka käsiteltiin pelkistämällä ja saatu aineisto tilastoitiin SPSS:llä. Avoimien kysymyksiä vastauksia käytettiin myös viittausten tekemiseen.

Tutkimuksen validiteetti määräytyy siitä, miten tutkimuksella saadaan tietoa kohteena olevasta ilmiöstä. Tutkimuksen validiteettia lisää monipuolinen aineisto. (Syrjälä 2005.) Lähtökohdiltaan virheellinen tutkimusasetelma vaikuttaa merkittävästi tutkimuksen kokonaisvaliditeettiin. Yksittäisen mittarin hyvä validiteetti onkin välttämätöntä tutkimuksen kokonaisvaliditeetin kannalta. (Menetelmätietoarkisto/KvantiMOTV 2008.)

Kyselyjä lähetettiin 80 kappaletta, kysely toimitettiin 58 huoltajalle, mutta vastauksia saatiin vain 12. Tästä johtuen tutkimuksen tulosten validiteetti ei ole kovinkaan suuri, eikä voida todeta, että kokemukset olisivat samanlaisia kaikilla Lausteen perhekuntoutuskeskuksen nuorten huoltajilla. Vaikkakin suurimmalla osalla vastaajista oli positiivinen kuva kyselyssä kysytyistä asioista, mielipiteitä ei voida yleistää alhaisen vastausprosentin tähden.

Mittarin validiteetilla tarkoitetaan sen pätevyyttä mitata juuri sitä, mitä sen on tarkoitus mitata, ja kuinka kattavasti ja tehokkaasti tämä tapahtuu. Mittaria on osattava käyttää oikealla tavalla oikeaan kohteeseen ja myös oikeaan aikaan. Epäonnistunut otanta, mittauksen ajankohta tai haastateltavan ja haastattelijan

välinen henkilökemia voivat aiheuttaa epäpätevyyttä mittarin käytössä. (Menetelmätietoarkisto/KvantiMOTV 2008.) Kyselyn yhteydessä lähetettiin saatekirje (liite 2), jossa esiteltiin kyselyä, kerrottiin sen tarkoitus ja pyrittiin motivoimaan huoltajia vastaamaan.

Kysymysten validiteetti tutkimuksessa käytetyssä lomakkeessa on suurimmilta osin hyvä. Suurin osa kysymyksistä oli yksiselitteisiä ja kysymyksen tulkinnalle ei ollut tilaa. Vain kysymyksissä 14 ja 15 (ks. liite 1) olivat eräät vastaajat vastanneet joko merkitsemällä molemmat ruudut tai merkkamalla rastin ruutujen väliin. Väittämät, joihin ei saatu selkeää kyllä- tai ei- vastausta hylättiin, joten näitä vastauksia ei laskettu mukaan analysointiin.

Kysymysten reliabiliteetti ja kyselyn toistettavuus samoilla kysymyksillä on kysymysten osalta hyvä. Muuttujina tässä tapauksessa voivat olla esimerkiksi olojen muuttuminen Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa, vastaajan tilanteen muuttuminen sekä muutokset lastensuojelussa yleisellä tasolla. Vastaajien motivaatio tulee ottaa myös huomioon. Lapsen joutuminen lastensuojelun piiriin voi olla raskas ja arka asia huoltajalle ja kaikki huoltajat eivät ole valmiita jakamaan mielipiteitään. Myös ajatukset, ettei vastaaminen vaikuta millään tavalla tai muuten erimielisyydet hoitotahon kanssa voivat olla rajoittavia tekijöitä kyselyyn osallistumiseen.

Tutkimuksen eettisyys edellyttää tutkijoita noudattamaan rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa. Tutkimukselta edellytetään myös, että se on suunniteltu, toteutettu ja raportoitu tieteellisen tiedon vaatimusten mukaisesti. Rahoitukset sekä tutkimuksen kannalta merkittävät sidonnaisuudet tulee myös tuoda julki. (Opetusministeriö 2003.)

Tutkimuksen tekijöillä oli lupa sekä Turun yliopiston eettiseltä toimikunnalta (liite 3) että Lausteen perhekuntoutuskeskukselta tehdä tutkimusta. Lisäksi tutkimuksen tekijät kirjoittivat toimeksiantosopimuksen Lausteen perhekuntoutuskeskuksen kanssa (liite 4). Tutkimukseen vastaaminen oli täysin vapaaehtoista, eikä siihen vastaamalla saanut mitään etuuksia. Kyselyyn

vastattiin anonyymisti ja täytetyt kysymyslomakkeet hävitettiin tiedon analysoinnin jälkeen.

Tässä opinnäytetyössä tekijät pyrkivät olemaan mahdollisimman huolellisia tulosten tilastoinnissa ja tuomaan ne julki niitä mitenkään muuttamatta. Tutkimus tehtiin Turun Ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjeiden mukaan. Kummallakaan tekijällä ei ollut sidoksia tutkimuksen osapuoliin eivätkä tekijät saaneet mitään rahoitusta tutkimukseen liittyen. Molemmat tekijät olivat opiskelijoita Turun Ammattikorkeakoulussa.

8. POHDINTAA

Tämä tutkimus kuvaa asiakaslähtöisyyden toteutumista lastensuojelun palveluissa Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa, sinne sijoitettuina olevien nuorten huoltajien kokemana. Tavoitteena oli etsiä mahdollisia kehittämiskohtia lastensuojelun asiakkaina olevien asiakaslähtöisyyden parantamiseksi lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian rajapinnassa. Erityisenä tutkimusongelmana oli pohtia perheiden osallisuutta nimenomaan huoltajien näkökulmasta. Tutkimuksen tulokset olivat samansuuntaisia kuin aiemmissa tutkimuksissa.

Lastensuojelun asiakkaina olleiden vanhempien kokemuksia selvittävässä tutkimuksessa Kanadassa vanhemmat olivat kokeneet lastensuojeluviranomaisten toiminnan olleen joko vallankäyttöä vanhempien määräämisvallan yli tai toisaalta yhteistyötä vanhempien tukemiseksi. Tätä kuulluksi tulemisen tunnetta lisäsi vanhempien mielestä vuorovaikutus, keskustelu ja aito yhteistyö vanhempien ja työntekijöiden välillä. (Dumbrill 2006.)

Tämän tutkimuksen tulokset olivat hyvin vertailukelpoisia Dumbrillin (2006) aineistoon verrattuna. Myös Lausteella sijoitettuna olevien nuorten huoltajat olivat kokeneet lastensuojelun parhaimmillaan olevan heidän vanhemmuutensa tukemista. Toisaalta tutkimuksessa tuli esille, että lastensuojeluviranomaisten käyttämä valta voi aiheuttaa negatiivisen kokemuksen asiakaslähtöisyydestä, jos lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle tapahtuu vasten huoltajan tahtoa. Kokonaisuutena huoltajien kokemukset lastensuojelultaan saamasta tuesta olivat pääsääntöisesti positiivisia.

Trotterin (2008) Australiassa tekemässä tutkimuksessa havaittiin, että lastensuojelun piirissä edenneet perheet olivat tyytyväisempiä. Samoja johtopäätöksiä voidaan tehdä myös Lausteella tehdyn kyselyn pohjalta. Huoltajat, jotka näkivät nuorensa saaneen hyvää hoitoa, olivat myös tyytyväisempiä muuhun lastensuojelun toimintaan. Toisaalta taas huostaanotto

koettiin tyytymättömyyttä lisäävänä tekijänä kuten Trotterin (2008) tutkimuksessakin. Trotter myös näki asiakastyytyvyyden olevan merkityksellinen tekijä lastensuojelun onnistumisessa, vaikkakaan se ei takaa lastensuojelutyön tuloksellisuutta.

Lastensuojelun asiantuntijoiden näkemyksiä lastensuojelututkimuksen tilasta, kriittisimmistä tutkimustarpeista sekä eri toimijoiden välistä yhteistyötä parantavista toimintatavoista kartoittavan Lastensuojelun tieto ja tutkimus – hankkeen (Pekkarinen 2011) riittämättömät perustiedot olivat yksi merkittävästä puutteista lastensuojelutyöhön liittyvissä tutkimuksissa. Tällaisia perustietoja ovat muun muassa lastensuojelun tarpeen syyt, asiakkaiden taustat sekä tieto eri osapuolten kokemuksista liittyen osallisuuteen ja oikeuksiin lastensuojelussa.

Tutkimusjoukko valikoitui huoltajista, joiden lapsi oli sijoitettuna Lausteen perhekuntoutuskeskukseen. Näin voitaneen olettaa kaikkien vastaajien olevan päteviä osallistumaan tähän tutkimukseen ja kertomaan kokemuksistaan. Lähes kaikki vastaajat olivat vastanneet suljettuihin väittämiin. Avoimissa kysymyksissä oli enemmän vastaamatta jääneitä kohtia, joten avoimet kysymykset osoittautuvat selvästi vaikeammiksi vastaajille. Vastaukset kuitenkin kuvastavat hyvin vanhempien ajatuksia asiakaslähtöisyyden toteutumisesta lastensuojelussa heidän kokemuksiinsa pohjautuen. Tässä tutkimuksessa esitetyt kysymykset kartoittivat nimenomaan huoltajien kokemuksia lastensuojelun tarpeesta ja siihen johtaneista syistä, heidän asiakaspoluistaan sekä mahdollisuudesta tulla kuulluksi lastensuojelun asiakkaina.

Asiakaslähtöisyyden kokemukseen vaikuttavana tekijänä tässä tutkimuksessa nähtiin huoltajien kuulluksi tuleminen. Tämä asia ilmeni tutkimuksessa siten että lähes kaikki huoltajat olivat kokeneet päässeensä vaikuttamaan nuorensa asioista päätettäessä (taulukko 2). Suurin osa huoltajista koki että heidän nuorensa on saanut oikean ja riittävän avun Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa. Muutenkin kokemukset Lausteen perhekuntoutuskeskuksesta olivat positiivisia.

Yhtenä ongelmana tutkimuksessa esiin nousi vastausten vähäisyys. Tutkimusmuodoksi valittiin maantieteellisesti laajalla asuvan vastaaja-aineiston sekä tutkimusmuodon nopeuden ja vaivattomuuden takia kyselytutkimus postikyselyinä. Postikyselyn huonona puolena on usein hävikki, joka tässäkin tutkimuksessa oli merkillepantavaa. Vastauksia palautui kaksikymmentä prosenttia suhteessa lähettyihin kyselyihin. Pohdittavaksi jää, olisiko palautuneiden vastausten määrään voinut vaikuttaa esimerkiksi myöhemmin lähetetyllä uusintakyselyllä tai jakamalla kyselylomakkeet henkilökohtaisesti huoltajille, mitä esimerkiksi Hirsjärvi ja kumppanit (2003) suosittelivat.

Tämän tutkimuksen mukaan kehitettävää olisi esimerkiksi tiedonkulussa. Tiedonkulun ongelmien tarkempi selvittäminen voisikin olla yksi jatkotutkimusaihe.

Yhtenä mielenkiintoisena tutkimuskohteena olisi myös selvittää sitä miten esimerkiksi terveydenhuollon ammattilaisten tieto mahdollisista lastensuojelun tukitoimista vastaa todellisuutta. Voisi ajatella ammattilaisten tietämyksen mahdollisista tukitoimista olevan yhtenä asiakaslähtöisyyden lisääjänä nimenomaan suunniteltaessa yhteistyötä psykiatrian ja lastensuojelun rajapinnassa lapsen ja perheen tarpeisiin vastaavaksi. Miten tämä tieto tukitoimista välittyy asiakkaalle, ja pystyykö terveydenhuollossa toimiva ammattilainen tukemaan asiakasta laajasti ilman että asiakkaan tarvitsee nähdä rajaa psykiatrian ja lastensuojelun välillä?

LÄHTEET

Dumbrill, G. 2006. Parental experience of child protection intervention. A qualitative study. *Child Abuse & Neglect*.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000. voimaan 22.9.2000. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812> .

Lastensuojelulaki 417/2007. voimaan 13.4.2007.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#P40>

Heino, T. 2007. Keitä ovat uudet lastensuojelun asiakkaat. *Stakes*.
<http://www.stakes.fi.ezproxy.turkuamk.fi/verkkajulkaisut/tyopaperit/t30-2007-verkko.pdf> .

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Tutkimushaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2003. Tutki ja kirjoita. 6.-9. painos. Helsinki: Tammi.

Janhonen, S. & Nikkonen, M. 2003. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. 2. painos. Juva: WSOY.

Kananoja, A. 2010. Koti jää – sijoitettu nuori terveydenhuollon ja lastensuojelun rajavesillä.

<http://www.google.fi/url?sa=t&source=web&cd=1&ved=0CB4QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.nuorisopsykiatrinen-yhdistys.org%2Fsnpysivut%2Fsnpykoulutus2010-1-kananoja.ppt&rct=j&q=psykiatria%20ja%20lastensuojelu&ei=BIXVTa6pO4frOaSqjY8M&usq=AFQjCNGgZkBsQSSG3p7LsD0256db0sKSrg&cad=rja> .

Kuoppala, T. & Säkkinen, S. 2010. Tilastoraportti lastensuojelu 2009. *Stakes*.
http://www.stakes.fi/tilastot/tilastotiedotteet/2010/Tr29_10.pdf .

Kuoppala, T. & Säkkinen, S. 2010. Lastensuojelu 2010. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Lausteen perhekuntoutuskeskus. 2011. Toiminta-ajatus. Viitattu 15.5.2011. http://www.lauste.fi/index_toimintaajatus.php .

Lehtiranta, T. 2010. Lastensuojelun ja psykiatrian rajapinnat tutkimushanke. Tutkimussuunnitelma. TuAMK.

Menetelmätietoarkisto/KvantiMOTV. 2008. Mittaaminen: mittarin luotettavuus, viitattu 27.11.2011.

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/mittaaminen/luotettavuus.html#reliabiliteetti>

Muranen, P., Harju, H. & Oranen, M. 2010. Lastensuojelun kansalliset laatusuosituksset. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). <http://www.sosiaaliportti.fi/File/c23e4cee-ea10-47c0-9eba-9bff9e06e2bc/Lastensuojelun+kansallinen+laatusuositus.pdf> .

Opetusministeriö. 2003. Suomen akatemian tutkimuseettiset ohjeet. <http://www.aka.fi/Tiedostot/Tiedostot/Julkaisut/Suomen%20Akatemian%20eettiset%20ohjeet%202003.pdf> .

Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. 1997. Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. 1., painos. Juva: WSOY.

Pekkarinen, E 2011. Lastensuojelun tieto ja tutkimus. Asiantuntijoiden näkökulma. Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisu 51. <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/lastensuojeluntieto.pdf>

Sosiaalihuoltolaki 710/1982. voimaan 17.9.1982. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1982/19820710> .

Sosiaaliportti. 2011. Lastensuojelun käsikirja / Huostaanotto, viitattu 10.11.2011, <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/huostaanotto/> .

Syrjälä O. 2005. Vuorovaikutuskulttuuri hoitotyössä. Opinnäytetyö. TuAMK.

Trotter, C. 2008. What does client satisfaction tell us about effectiveness. Child Abuse Review vol 17/2008, 262-274.

Valtari, M. 2006. SPSS – perusteet. SPSS:n versio 14. Helsinki. Helsingin yliopisto

Vehkalahti K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. s.11-13, Tammi.
http://www.tammi.fi/files/files/Alkusanat%20ja%20johdanto_1.pdf

Liite 1 Turun yliopiston eettisen toimikunnan lupa tutkimukselle

TURUN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF TURKU

Turun yliopiston eettinen toimikunta

Lausunto 21/2010

Projektipäällikkö Tiina Lehtiranta

Asia

Lausunto tutkimussuunnitelmasta

Tutkimuksen nimi

Lastensuojelun ja psykiatrian rajapintojen tutkimus.

Tutkimuksesta vastaava henkilö

Tutkimus- ja kehityspäällikkö Esko Ovaska

Turun yliopiston eettinen toimikunta käsitteli kokouksessaan 3.12.2010 edellä mainittua tutkimussuunnitelmaa ja siihen liittyviä asiakirjoja.

Toimikunta antaa tutkimuksesta puoltavan lausunnon todeten, ettei tutkimus loukkaa ihmisarvoa eikä aiheuta sen laatuista vahinkoa, joka loukkaisi tutkittavan inhimillisiä oikeuksia.

Tutkimuksen hyötyjen ja siihen liittyvien mahdollisten riskien arvioinnin perusteella toimikunta pitää tutkimussuunnitelmaa eettisesti hyväksyttävänä.

Veikko Launis
varapuheenjohtaja

Tytti Sokura
sihteeri

Kopio

Esko Ovaska

Liite 2 Opinnäytetyön toimeksiantosopimus

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

1

OPISKELIJAN TIEDOT

Nimi Paukkeri Pasi, Saarinen Valtteri

Osoite Resiinaraitti 6 A 10 20100 Turku

Puhelin koti 040-8426222 Puhelin työ _____

Sähköposti valtteri.t.saarinen@students.turkuamk.fi ja pasi.paukkeri@students.turkuamk.fi

Koulutusohjelma Hoitotyön koulutusohjelma / Sairaanhoitaja AMK

OPINNÄYTETYÖ

Aihe/ työnimi

Asiakaslähtöisyys lastensuojelussa
- Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa olevien nuorten huoltajien kokemuksia

Aikataulu

Kevät 2011- Joulukuu 2011

TOIMEKSIANTAJA

Organisaatio YHTEYSHENKILÖ
Lausteen perhekuntoutuskeskus TURUN ALUE- / HYVINVOINTIPALVELUT

Työn ohjaaja / yhteysthenkilö Nukari Anu TIINA LETTIRANTA

Osoite Mustionkatu 3 20750 Turku RUISKAU 8 20720 TURKU

Puhelin 040 900 2519 Sähköposti 040 355 0522
tiina.lettiranta@turkuamk.fi

OHJAAVAN OPETTAJAN YHTEYSTIEDOT

Ohjaava opettaja Pelander Tiina, Ellilä Heikki

Puhelin 044 9075486 Sähköposti tiina.pelander@turkuamk.fi

Turun ammattikorkeakoulu
Joukahaisenkatu 3 A, 20520 Turku
puh. 02 263 350 faksi 02 2633 5791
sposti etunimi.sukunimi@turkuamk.fi

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

2

OPINNÄYTETYÖN SOPIMUSEHDOT

OHJAUS JA VASTUUT

Vastuu opinnäytetyön tekemisestä ja tuloksista on opiskelijalla. Turun ammattikorkeakoulu vastaa opinnäytetyön ohjauksesta. Toimeksiantaja sitoutuu antamaan opiskelijan käyttöön kaikki opinnäytetyön tekemisessä tarvittavat tiedot ja aineistot sekä ohjaamaan opinnäytetyötä toimeksiantajaorganisaation näkökulmasta.

OIKEUDET

Opinnäytetyön tekijänoikeus kuuluu tekijälle eli opiskelijalle. Tekijänoikeuden lisäksi myös muiden immateriaalioikeuksien osalta noudatetaan kulloinkin voimassa olevaa kyseessä olevaa oikeutta koskevaa lainsäädäntöä.

TULOSTEN JULKISTAMINEN JA LUOTTAMUKSELLISUUS

Opinnäytetyöstä laaditaan Turun ammattikorkeakoulun ohjeen mukainen kirjallinen raportti. Kirjallinen raportti luovutetaan toimeksiantajalle ja asetetaan kirjaston kokoelmiin tai julkaistaan elektronisessa muodossa verkkokirjastossa.

Julkaistava opinnäytetyöraportti on laadittava niin, ettei se sisällä liike- tai ammattisalaisuuksia tai muita julkisuuslaissa (laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta) salassa pidettäväksi määrättyjä tietoja, vaan ne jätetään työn tausta-aineistoon. Opinnäytetyön arvioinnissa otetaan huomioon sekä julkaistava että salassa pidettävä osa.

Opinnäytetyön toimeksiantaja ja opiskelija sitoutuvat pitämään salassa kaikki opinnäytetyön tekemisessä ja sitä edeltävissä tai sen jälkeisissä neuvotteluissa esiin tulevat luottamukselliset tiedot ja asiakirjat.

Toimeksiantajan edustajalle varataan mahdollisuus tutustua opinnäytetyöraporttiin viimeistään neljätoista (14) päivää ennen aiottua julkaisemista. Toimeksiantajalla on oikeus määritellä salassa pidettävä osuus, jota ei julkaista. Toimeksiantaja antaa työstä ennen edellä mainittua julkaisemisajankohtaa lausunnon, jossa toteaa, että opinnäytetyöraportti voidaan julkaista kokonaisuudessaan tai määrittelee, mikä osuus työstä on salassa pidettävää.

TYÖSUHDE JA KUSTANNUKSET

Mahdollisesta työsuhteesta, työstä maksettavasta palkkiosta ja työstä mahdollisesti aiheutuvien kustannusten korvaamisesta toimeksiantaja ja opinnäytetyön tekijä sopivat erikseen.

OLEMME YHTEISESTI SOPINEET OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUKSESTA YLLÄ ESITETYLLÄ TAVALLA

19 / 5 20 11

Opiskelija

10 / 6 20 11

Toimeksiantaja

LIITE : OPINNÄYTETYÖSUUNNITELMA

Tulosta lomake

Turun ammattikorkeakoulu
Joukahaisenkatu 3 A, 20520 Turku
puh. 02 263 350 faksi 02 2633 5791
sposti etunimi.sukunimi@turkuamk.fi

Liite 3 Kyselylomake

**LAUSTEEN PERHEKUNTOUTUSKESKUKSEEN SIJOITETUN NUOREN
HUOLTAJALLE**

1) Nuoreni on tyttö_____ poika_____

2) Hän on_____ vuoden ikäinen

3) Nuoreni on ollut sijoitettuna Lausteen perhekuntoutuskeskukseen ____ v
____ kk

Seuraavassa on väittämiä liittyen sinun ja nuoresi asiakkuuteen Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa. Rastita (x) oman mielesi mukainen vaihtoehto, vastaa joka kohtaan.

	KYLLÄ	EI
4) Tiedän, miksi nuoreni on Lausteen perhekuntoutuskeskuksen asiakkaana.		
5) Tiedän, kuka on nuoreni asioista vastaava työntekijä Lausteella.		
6) Olen voinut vierailla Lausteella tarpeeksi usein lapseni luona.		
7) Tapaamiset Lausteen perhekuntoutuskeskuksen työntekijöiden kanssa järjestettiin minulle sopivana aikana ja sopivassa paikassa.		
8) Koen, että nuoreni asioitani hoitavat työntekijät kuulevat minua.		
9) Mielipidettäni on kysytty nuoreni asioistani päätettäessä.		
10) Olen saanut tarpeeksi tietoa nuoreni tilanteesta.		
11) Avun löytäminen nuorelleni on ollut helppoa.		
12) Nuoren mielipiteet huomioitiin häntä koskevissa asioissa.		
13) Minulle on kerrottu, että saan lukea nuortani koskevat raportit.		
14) Nuoreni elämä on muuttunut parempaan suuntaan Lausteen perhekuntoutuskeskuksessa vietetyn ajanjakson aikana.		
15) Nuoreni elämä on suunnilleen samanlaista nyt kuin silloin, kun hänet sijoitettiin Lausteen perhekuntoutuskeskukseen.		
16) Minun on ollut vaikea puhua Lausteen perhekuntoutuskeskuksen työntekijöille.		
17) Olen saanut tarpeeksi tietoa lastensuojelupalveluiden eri vaihtoehtoista.		
18) Perheemme on käyttänyt myös lastensuojelun muita avopalveluita, esim. perhetyöntekijää tai tukihenkilöä.		
19) Nuoremme on ollut sijoitettuna perhehoitoon.		
20) Nuoreni on käyttänyt psykiatrisen avohoidon palveluita, esim. lasten /nuorisopsykiatrian poliklinikka tai yksityissektori.		
21) Nuoreni on ollut hoidossa psykiatrisessa sairaalassa.		

22) Mitkä ovat mielestäsi tärkeimmät syyt siihen, että nuoresi on Lausteen perhekuntoutuskeskuksen asiakkaana?

23) Jos olet hakenut tukea perheellesi ja nuorelle eri paikoista, niin millaisia kokemuksia sinulla on avun hakemisesta/saamisesta eri tahoilta? Kerro esimerkki.

24) Kirjoita oma mielipiteesi Lausteen perhekuntoutuskeskuksen hyvistä ja huonoista puolista. Mitä haluaisit korjata tai parantaa?

KIITOS VASTAUKSESTASI

Liite 4 Saatekirje

LASTENSUOJELUN JA PSYKIATRIAN RAJAPINTA HANKE

HYVÄT VANHEMMAT/ HUOLTAJAT

Teemme Turun Ammattikorkeakoulun ja Turun Yliopiston lasten ja nuorten tutkimusyksikön yhteistyönä tutkimusta lastensuojelu- ja nuorisopsykiatristen palveluiden käyttäjien osallisuuden ja kuulluksi tulemisen kokemuksista. Tutkimuksemme on osa suurempaan lastensuojelu- ja nuorisopsykiatristen palveluiden välistä suhdetta selvittävää tutkimusprojektia, jossa käyttäjien näkökulman lisäksi asiaa tutkitaan palveluiden tuottajien, työntekijöiden sekä lainsäädännön näkökulmista. Tässä osatutkimuksessa keräämme palveluiden käyttäjien huoltajilta. Tavoitteena on parantaa palveluiden laatua, nostamalla esiin palveluita käyttävien nuorten vanhempien/ huoltajien näkökulma. Kyseinen osatutkimus on opinnäytetyömme sairaanhoitaja-opinnoissa.

Tässä tutkimuksessa teidän mielipiteitä kysytään kyselylomakkeen avulla. Tutkimukseen osallistuvat vanhemmat/ huoltajat, joiden lapsi on käyttänyt Lausteen perhekuntoutuskeskuksen palveluita.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, ja vastaamisen voi halutessaan keskeyttää, eikä se vaikuta mitenkään nuoren saamaan hoitoon ja tukeen lastensuojelun toimipaikoissa tai nuorisopsykiatrian poliklinikoilla.

Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, henkilöllisyytenne tulee tutkijoiden tietoon missään tutkimuksen vaiheessa. Täytetyt lomakkeet palautuvat tutkijoille suljetussa kirjekuoressa, jonka postimaksu on maksettu. Antamanne tiedot säilytetään tutkijoiden hallussa ja hävitetään tutkimuksen valmistuttua vuonna 2012.

Turun yliopiston eettinen toimikunta, Salon ja Raision kaupungit sekä Lausteen perhekuntoutus-keskuksen johtaja ovat myöntäneet luvat tutkimuksen suorittamiselle omissa yksiköissään. Toimipaikkojen henkilökunnan jäsenet ovat tietoisia tutkimuksesta. Tämän osatutkimuksen tekijöinä toimivat sairaanhoidon opiskelijat Valtteri Saarinen ja Pasi Paukkeri Turun Ammattikorkeakoulu, Salo. Työn ohjaavina opettajina toimivat SH, TtT, Tiina Pelander ja SH, FT, Heikki Ellilä. Annamme mielellämme lisätietoja tutkimukseen liittyvistä asioista.

Kiitos yhteistyöstänne,

Valtteri Saarinen
Sh opiskelija
Valtteri.t.saarinen (at) students.turkuamk.fi

Pasi Paukkeri
Sh opiskelija
Pasi.paukkeri (at) students.turkuamk.fi

Tiina Pelander
SH, TtT
Puh: 044 9075 486
E-mail: tiina.pelander (at) turkuamk.fi

Heikki Ellilä
SH, FT
Puh: 050-5050930
E-mail: heikki.ellila (at) turkuamk.fi